

**Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра української преси**

Затверджено

на засіданні кафедри української преси
(протокол №1 від 31 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри –
доц. Ігор Паславський

Силабус з навчальної дисципліни

**«Інформаційні війни»,
яку викладають в межах
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«ЖУРНАЛІСТИКА»
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 061 – журналістика**

Львів – 2022

Назва дисципліни	Інформаційні війни
Адреса викладання дисципліни	вул. Генерала Чупринки, 49, Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра української преси
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика; спеціальність – 061 Журналістика
Викладачі дисципліни	Романчук Олег Костянтинівич, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української преси
Контактна інформація викладачів	oleh.romanchuk@lnu.edu.ua ; https://journ.lnu.edu.ua/employee/romanchuk-o-k ; https://orcid.org/0000-0002-7431-2993 Львів, вул. Генерала Чупринки, 49, каб. 402
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять, а також за попередньою домовленістю. Можливі й онлайн консультації через Skype, Вайбер, Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача, Viber або телефонувати.
Сторінка курсу	https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/Informacijni-vijny.pdf
Інформація про курс	Дисципліна “ Інформаційні війни ” є вибірковою дисципліною за спеціальністю 061 – Журналістика для освітньої програми «Журналістика», яка викладається у 8 семестрі в обсязі 3 кредитів
Коротка анотація курсу	Навчальна дисципліна за вибором “ Інформаційні війни ” розроблена таким чином, щоб надати слухачам знання про соціальне суспільство як відкриту інформаційну систему, в якій масмедії перетворились на визначальний елемент епохи, здатний відчутно впливати психологію і політику мас, часто діючи в інтересах зацікавлених груп та організацій методами психологічної війни: тотального пересмикування фактів, маніпулювання свідомістю телеглядачів, слухачів і читачів. Слухачі отримують знання про шляхи та засоби розв’язання цих проблем.
Мета та цілі курсу	Мета – набути практичних навиків у протистоянні новітнім методам інформаційної агресії в нинішніх умовах, коли ЗМІ стали визначальним елементом сучасного суспільства, коли інформація почала виконувати й «убивчу» роль, перетворюючи народ у натовп, оскільки одним із найефективніших методів відучити людей думати — це закидати їх величезним обсягом інформації, яка не має державних орієнтирів, або ж під виглядом наявності їх в інформаційному потоці маскувати інші цілі, ставити зовсім іншу мету. Цілі – з’ясувати роль інформаційно-психологічних операцій в інформаційному просторі України в контексті гарантування інформаційної безпеки як складової національної безпеки держави. Ознайомити студентів з методами агресії проти розуму/інтелекту, що стало можливим завдяки «розвитку засобів масової комунікації і вдосконалення технологій психологічного впливу на індивідуальну і масову свідомість..

<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Базова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Романчук О. К. Соціальна інформатика (Навчальний посібник. МОН України, ЛНУ імені І. Франка. – Львів: Універсум, 2016. 2. Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. Київ, КАЛАМАР, 2017. – 268 с. 3. Почепцев Г. Г. Контроль над розумом. – Видавничий дім "Києво-Могилянська академія". – 2012. – 350 с. 4. Золотухін Д. Ю. БІЛА КНИГА СПЕЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ ПРОТИ УКРАЇНИ 2014–2018.–К., 2018. – 384 с., іл. https://mip.gov.ua/files/pdf/white_book_2018_mip.pdf 5. Кость С. Журналістика і війна. Львів Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 414 с. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Литвиненко О. В. Інформаційні впливи та операції. – К.: НІСД, 2003. – 240 с. 2. Сватко Я. Національна безпека України в умовах ведення інформаційних воєн // Універсум, №9-10, 2008. С.6-9. 3. Іванов В. Інформаційна безпека України: медійні аспекти проблеми // Універсум. — 2001. — № 3-4. — с.17. 4. Карпенко В. Інформаційний простір і національна безпека України // Універсум. — 2002. — №7-8. — с.49. 5. Сунь-цзи. Мистецтво війни. — Львів: Видавництво Старого лева, 2016. 110 с. 6. Романчук Олег К. Не бійсь. Не зраджуй. Не мовчи : Публіцистика воєнного часу. Вибрані тексти 2014–2019 рр. – Львів: Універсум, 2020. – 608 с., 7 іл. 7. Романчук О. К. Системний аналіз у журналістиці : навч. посіб. Львів: Універсум, 2008. 312 с. 8. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 384 с.
<p>Тривалість курсу</p>	<p>8-й семестр. Рік підготовки магістрів – четвертий</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>Денна форма навчання: 22 год. аудиторних занять. З них - 11 год. лекцій, 11 год. практичних занять, 68 год. – самостійної роботи. Заочна форма навчання: 20 год. аудиторних занять. З них - 16 год. лекцій, 4 год. практичних занять, 70 год. – самостійної роботи</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Після завершення цього курсу студент буде знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст понять інформаційної війни, інформаційного впливу, інформаційної зброї; - типи інформаційних війн; - специфіку різниці між пропагандою та інформаційною війною, пропагандою та ментальною агресією; - роль і значення інформаційно-психологічних операцій в контексті гарантування інформаційної безпеки як складника національної безпеки держави; - класичні вияви психологічної війни; - методи, які впливають на зміну етнокультурної самоідентифікації. <p>Після завершення цього курсу студент буде вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати набуті знання і практичні навички у журналістській

	діяльності, зокрема у протистоянні агресивній політиці Росії
Ключові слова	Інформаційна війна, інформаційно-психологічна операція, журналістика і пропаганда, маніпуляції свідомістю, когнітивні війни
Формат курсу	Очний /заочний
Теми	Див. СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру за результатами написання письмових робіт і отриманих балів на практичних заняттях
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із журналістичнознавчих дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція, презентація, дискусія, групова робота, метод проєктів, інтерактивні методи навчання: рольова гра, ситуативна гра (симуляція), метод мозкової атаки, кейс-метод.
Необхідне обладнання	Комп'ютер, мультимедійний проєктор, доступ до мережі Інтернет, ноутбук, мобільний телефон чи планшет
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою (100 балів упродовж семестру).</p> <p>Критерії оцінювання: на 1-5 практичних заняттях студенти можуть отримати по 8 балів, за шосте практичне заняття – 10 балів. Разом – 50 балів.</p> <p>Студенти упродовж семестру повинні виконати 4 письмових завдань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Письмовий огляд літератури до курсу «Інформаційні війни» – 15 балів 2. Огляд на тему «Інформаційно-психологічні операції проти України» - 15 балів 3. Есей на тему «Політичне маніпулювання» – 10 балів 4. Есей на тему «Інформаційні технології як засіб інформаційного впливу» - 10 балів <p>Разом – 50 балів. Підсумкова оцінка – 100 балів.</p> <p>Відпрацювання і консультування відбувається за графіком, затвердженим і оприлюдненим на кафедрі.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що студентські роботи будуть самостійними, оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших авторів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання.</p> <p>Очікується, що всі студенти відвідають усі аудиторні заняття з курсу. Слухачі повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому разі вони зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p>

	<p>Література. Літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, викладач надає виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються усі бали, набрані упродовж семестру (самостійна робота та бали за відповіді на практичних заняттях).</p> <p>При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, якщо це не пов'язано з навчанням; списування та плагіат; несвочасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тиж. / дата / год-	Тема, план, короткі тези ЛЕКЦІЯ	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Соціальна інформатика - визначення, базові поняття дисципліни					
Ітиждень	<p>Тема 1. Інформація. Інформаційний вплив та інформаційні війни</p> <p>1. Визначення поняття «інформація». Приклади трактування цього поняття. Інформаційне середовище. Інформація явища.</p> <p>2. Поняття інформаційного впливу. Інформаційні технології як засіб інформаційного впливу. Цілі та завдання інформаційно-психологічного впливу.</p> <p>3. Поняття інформаційної війни. Інформаційна війна як відкритий (або ж прихований) вплив соціально-політичних систем одної на одну.</p> <p>4. Інформаційна війна як реальна військова дисципліна, яку вивчають і розробляють у спеціальних навчальних</p>	Лекція / Практичне заняття (1 год. / 1 год.).	<p>Романчук О. К. Соціальна інформатика (Навчальний посібник. МОН України, ЛНУ імені І. Франка. – Львів: Універсум, 2016.</p> <p>Сунь-цзи. Мистецтво війни. — Львів: Видавництво Старого лева, 2016. 110 с.</p> <p>Романчук О. К. Системний аналіз у журналістиці : навч. посіб. Львів: Універсум, 2008. 312 с.</p>	<i>Завдання №1.</i> Підготувати презентацію видань, які стосуються теми №1 (8 год.)	6 днів

	та академічних установах. Об'єкт I-War – масова, а не індивідуальна свідомість.				
2-3 тижні	<p>Тема 2. Типи інформаційних війн</p> <p>1. Інформаційна війна — складова частина ідеологічної боротьби. Політичні інформаційні війни: головна мета — дискредитація і деморалізація політичного опонента. Типові тактики та стратегії.</p> <p>2. Мета інформаційної війни — послаблення моральних і матеріальних сил супротивника або конкурента та посилення власних. Включає заходи пропагандистського впливу на свідомість людини в ідеологічній та емоційній сферах: відсутність кровопролиття, візуально видимих матеріальних руйнувань, але при цьому завдаючи масштабних ударів по суспільній психології і психології особи, котрі навіть можуть перевищувати наслідки збройних конфліктів.</p> <p>3. Інформаційна війна — якісно новий вид бойових дій. Основні методи інформаційної війни – блокування або спотворення інформаційних потоків та процесів прийняття рішень супротивником.</p> <p>4. Інформаційна зброя (психотронна зброя) – сукупність спеціалізованих (фізичних, інформаційних, програмних, радіоелектронних) методів і засобів тимчасового блокування або спотворення, безповоротного виводу з ладу</p>	Лекція / Практичне заняття (2 год. / 2 год.).	Литвиненко О. В. Інформаційні впливи та операції. – К.: НІСД, 2003. – 240 с. Романчук О. К. Системний аналіз у журналістиці: Навчальний посібник / О. К. Романчук. – Львів: «Універсум», 2008. – 312 с.	Завдання №2. Підготувати письмовий огляд літератури до курсу «Інформаційні війни» (12 год.)	6 днів

	функцій або служб інформаційної інфраструктури.				
4-5 тижні	<p>Тема 3. Специфіка ведення інформаційної війни. Електронна війна — війна третього тисячоліття</p> <p>1. Інформаційні війни в сучасному соціально-політичному вимірі. Інформаційна війна – “прелюдія” до війни “гарячої”. Технології проведення інформаційних операцій..</p> <p>2. Основні принципи, завдання, цілі та методи геополітичного стратегічного аналізу та прогнозування. Глобальні інформаційні мережі. Сучасна світова/регіональна політика та Інтернет. Особливості інформаційно-психологічного впливу через Інтернет.</p> <p>3. Головний напрям I-War – вплив на свідомість людини, другий – застосування високоточної зброї, розробленої на основі інформаційних комп’ютерних технологій, третій – використання величезних фінансових коштів для розробки інформаційних технологій. Чотири основні категорії використання інформації проти людського інтелекту (з доктрини інформаційних операцій США: операції проти волі нації; операції проти командування суперника; операції проти ворожих військ; операції проти національних культур</p> <p>4. Інформаційна зброя як сукупність належним чином, зі спеціальною метою</p>	Лекція / Практичне заняття (2 год. / 2 год.).	<p>Золотухін Д. Ю. БІЛА КНИГА СПЕЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ ПРОТИ УКРАЇНИ 2014–2018.–К., 2018. – 384 с., іл. https://mip.gov.ua/files/pdf/white_book_2018_mip.pdf</p> <p>Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. Київ, КАЛАМАР, 2017. – 268 с.</p>	<p><i>Завдання №3.</i></p> <p>Зробіть візуалізацію на тему «Інформаційно-психологічні операції проти України» (12 год.)</p>	6 днів

	<p>організованої інформації на основі використання новітніх технологій, котрі спроможні нейтралізувати системи захисту або ж змінювати, знищувати, блокувати інформацію, порушувати її обмін, дезінформувати.</p> <p>5. Комп'ютерні технології — невід'ємна частина озброєння сучасних армій, принципово важливий компонент, від якого залежить діяльність багатьох військових структур і чим при нагоді може скористатися супротивник.</p> <p>6. «Електронна/кібернетична війна» — наслідок розробки та впровадження кібернетичних технологій, котрі мають завдати шкоди системі контролю і управління збройних сил супротивника та іншим важливим елементам оборони ворога. Ця війна не зводиться лише до знищення веб-сайтів супротивника, його політичних організацій або рухів.</p> <p>7. Методи запобігання електронній загрозі та способи зменшення вразливості в умовах електронної війни: передбачення й аналіз, запобігання й стримування, заходи забезпечення оборони.</p> <p>8. Електронна війна як близький аналог реальних "гарячих" бойових дій.</p>				
--	---	--	--	--	--

Змістовий модуль 2. Національна безпека держави

6-7 тижні	Тема 4. Національна безпека держави 1. Інформаційні	Лекція / Практичне	Почепцев Г. Г. Контроль над розумом. – Видавничий дім "Києво-Могилянська академія".	Завдання №4. Зробіть візуалізацію на тему	6 днів
-----------	---	--------------------	---	---	--------

	<p>потоки в політико-соціальних системах. Деформація механізмів збору розсіяної інформації. Поняття "національна безпека". Види безпеки: державна, економічна, суспільна, військова, екологічна, інформаційна.</p> <p>2. Взаємозв'язок інформаційної та інших видів безпеки. Основні види загроз національній безпеці: загрози інформаційній інфраструктурі, загрози безпеці інформації, загрози духовному життю суспільства, загрози правам і свободам громадян.</p> <p>3. Інформаційна безпека як складова національної безпеки. Зовнішні і внутрішні загрози інформаційній безпеці: типи і класи загроз, джерела, засоби реалізації загроз та їхні наслідки. Роль держави в забезпеченні інформаційної безпеки країни.</p> <p>4. Українська мова як об'єкт інформаційної агресії. Державна мова як важливий елемент національної безпеки країни.</p> <p>5. Методи запобігання і ліквідації загроз інформаційній безпеці держави (правові, організаційно-технічні, економічні тощо). Поняття політики безпеки. Принципи побудови політики безпеки та її впровадження. (2 год).</p>	<p>заняття (2 год. / 2 год.).</p>	<p>– 2012. – 350 с.</p> <p>Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 384 с.</p> <p>Сватко Я. Національна безпека України в умовах ведення інформаційних воєн // Універсум, №9-10, 2008. С.6-9.</p> <p>Іванов В. Інформаційна безпека України: медійні аспекти проблеми // Універсум. — 2001. — № 3-4. — с.17.</p> <p>Карпенко В. Інформаційний простір і національна безпека України // Універсум. — 2002. — №7-8. — с.49.</p>	<p>«Інформаційна війна — складова частина ідеологічної боротьби» (12 год.)</p>	
8-9	Тема 5. Моделі	Лекція /	Романчук О. К. Соціальна інформатика:	Завдання №5.	6 днів

тижні	формування громадської думки 1. Формування громадської думки — одне з найважливіших завдань державного апарату, політичних партій, працівників спецслужб. 2. Тоталітарні режими як творці сприятливого образу про себе. 3. Західні та поствоєвські суспільства і маніпулювання громадською думкою. Західні суспільства і формування громадської думки («американська мрія») 4. Політичне маніпулювання. Способи політичного маніпулювання. 5. Блефування. Основні прийоми блефування. 6. Прийоми, процедури і технології маніпулятивного впливу. 7. Приклади вкорінення тоталітарної (нацистської та комуністичної) ідеологій в маси (2 год.)	Практичне заняття (2 год. / 2 год.).	Навчальний посібник / О. К. Романчук. – Львів: «Універсум», 2016. – 224 с. Романчук Олег К. «Не бійсь. Не зраджуй. Не мовчи» : Публіцистика воєнного часу. Вибрані тексти 2014–2019: статті, есе. – Львів: Універсум, 2020. – 608 с., 7 іл.	Написати есей на тему «Політичне маніпулювання» (12 год.)	
10-11 тижні	Тема 6. Інформаційна війна в Україні 1. Інформаційно-психологічні операції проти України в інтересах інших держав - головна загроза національній безпеці України. Специфіка інформаційної війни в Україні. Загострення інформаційної війни з боку Росії. 2. Національна безпека України в умовах ведення інформаційних воєн. Інформаційні кордони України. Їхній захист.	Лекція / Практичне заняття (2 год. / 2 год.).	Почепцев Г. Г. Контроль над розумом. – Видавничий дім "Києво-Могилянська академія". – 2012. – 350 с. Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи. Київ, КАЛАМАР, 2017. – 268 с. Романчук Олег К. Не бійсь. Не зраджуй. Не мовчи : Публіцистика воєнного часу. Вибрані тексти 2014–2019 рр. – Львів: Універсум, 2020. – 608 с., 7 іл.	Завдання №6. Написати есей на тему «Інформаційні технології як засіб інформаційного впливу» (12 год.)	6 днів 6

	<p>Патріотизм як основа державної ідеології, фундамент будь-якої державної конструкції.</p> <p>3. 3. Феномен ментальних (психологічних) воєн. Етнокультурний та інформаційний компонент ментальної боротьби. Диспропорція між фаховим інтелектом суспільства і його гуманітарним інтелектом. Причини і можливі наслідки. Зв'язок соціально-культурної ідеї з проблемою культурної ідентичності. Вплив семіотики на духовно-інтелектуальні, мовні, ментальні чинники з метою розмивання національної ідентичності. й творенню політичної нації.</p> <p>4. Російські пропагандивно-аналітичні структури, котрі маніпулюють інформацією (дозують, конструюють напівправду та відверту брехню), впливаючи на суспільну свідомість росіян та громадян постсовjetських держав</p> <p>5. Телебачення як породжувач ілюзії участі людей в громадському житті держави, причетності до подій, що мають місце в країні — вкрай небезпечне явище з погляду інформаційної безпеки держави. Українське телебачення як арена ведення інформаційних війн.</p>				
--	---	--	--	--	--

Доцент кафедри української преси

Романчук О.К.